

Uppgifter B

Textpaket

Litteracitet

1

Steg 2

3

Elever som läser och skriver

Innehåll

Inledning	3
------------------------	----------

Textpaket 1

Lejonet och räven.....	5
En karta över en ö.....	7
Skorpionen	9

Textpaket 2

Skorpionen	12
Den giriga mannen.....	14
Potatischips	16

Textpaket 3

Skorpionen	19
Potatischips	21
Sömn.....	23
Mjölk	25
Världens städer	27

Litteratur- och bildförteckning	29
--	-----------

Inledning

Detta häfte innehåller underlag för *Uppgifter B – Textpaket*. Uppgifterna använder du tillsammans med *Samtals- och dokumentationsunderlag B* och *Bedömningsunderlag för Uppgifter B*.

Instruktionerna för hur du genomför uppgifterna finns i *Samtals- och dokumentationsunderlag B*.

Dokumentera elevens svar på uppgifterna i bedömningsunderlagen. Var uppmärksam på att svarsrutorna för ”Ja” och ”Nej” kommer i en annan ordning på elevens svarsblad när språket har läsriktningen höger–vänster.

Varje uppgift består av två blad – en text och elevens svarsblad med läsförståelsefrågor. Information om hur du väljer uppgifter till eleven finns i lärarhandledningen (se s. 6–7). Skriv ut uppgifterna i färg och enkelsidigt så att eleven kan se texten och frågorna samtidigt.

Ge gärna tolken kopior av uppgifterna du har valt, både på svenska och på elevens språk.

Om översättningen

Översättningen använder det i Polen enligt lag vedertagna standardspråket.

Anpassning av uppgifter för elever med funktionsnedsättning

Om du läser upp eller spelar in uppgifter för elever med svår synnedsättning behöver du anpassa uppgifter som innehåller bilder eller figurer. Kontakta en speciallärare eller specialpedagog om det behövs.

Textpaket 1

- Text 1. Lejonet och räven. Beskriv innehållet i bilden.
- Text 2. En karta över en ö. Uppgiften stryks.
- Text 3. Skorpionen. Beskriv skorpionen i bilden. (Ingår även i textpaket 2 och 3)

Textpaket 2

- Text 3. Potatischips. Använd riktiga potatischips. (Ingår även i textpaket 3)

Textpaket 3

- Text 3. Sömn. Figuren kan strykas. Frågorna 3 och 4 som bygger på information i figuren stryks.
- Text 5. Världens städer. Diagrammet kan strykas. Frågorna 2 och 4 som bygger på information i diagrammet stryks.

Läs mer i *Anpassning för elever med funktionsnedsättning*.

Textpaket 1

O lwie i lisie

Lew leżał w swojej jaskini. Leżał tam całymi dniami i nocami. Słyszeć było tylko jego ciche, słabe porykiwania.

– Lew jest chory – myślały zwierzęta i było im go żal. Zaczęły więc wchodzić do jaskini lwa z małymi podarunkami.

Tylko lis nie wszedł do środka.

Lew zapytał miłym głosem:

– Dlaczego nie wchodzisz, przyjacielu? Wszystkie inne zwierzęta już u mnie były.

– Chciałem wejść – powiedział lis – ale zauważyłem ślady i przestraszyłem się. Wszystkie ślady prowadzą do jaskini, ale żadne z niej nie wychodzą. Dlatego lepiej zostanę na zewnątrz.

Pytania do tekstu „O lwie i lisie”

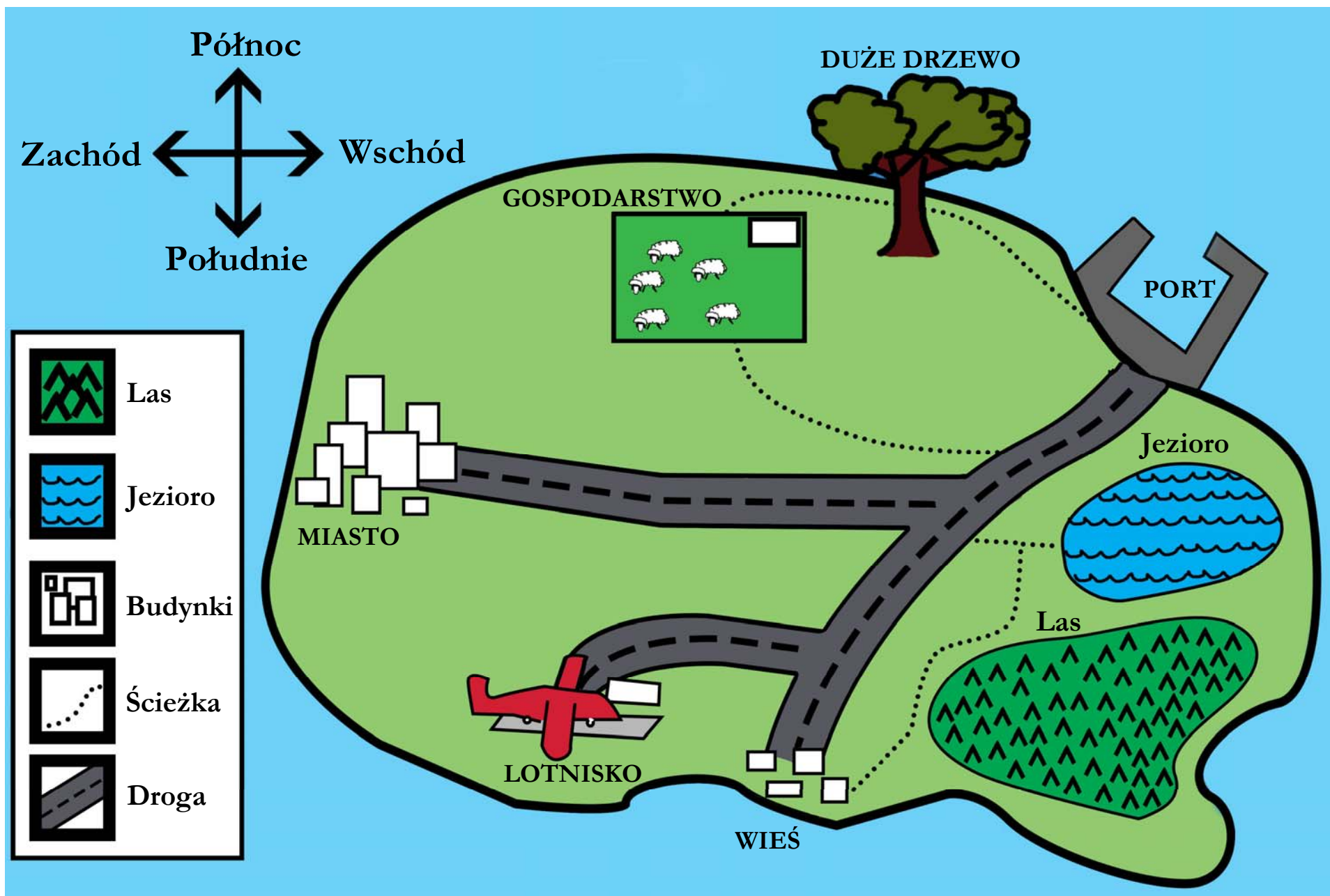
Zaznacz odpowiedź TAK lub NIE na następujące pytania dotyczące tekstu.

	TAK	NIE
1. Czy lew przebywał w swojej jaskini cały czas?	☐	☐
2. Czy lis wszedł do jaskini lwa?	☐	☐
3. Czy lis przyniósł lwu jakieś prezenty?	☐	☐
4. Czy lew pożarł inne zwierzęta?	☐	☐

Na następujące pytania odpowiedz ustnie.

5. Opowiedz własnymi słowami o czym jest tekst.
6. Czy myślisz, że lew był chory? Dlaczego tak sądzisz?
7. Czy lis był mądrzejszy niż reszta zwierząt? Dlaczego tak sądzisz?
8. Czy myślisz, że można się czegoś nauczyć z tej opowieści? Dlaczego tak sądzisz?

Mapa wyspy

Pytania do „Mapy”

Postaw krzyżyk w polu przy odpowiedzi, która Twoim zdaniem jest właściwa. Możesz postawić tylko jeden krzyżyk.

1. Które z tych miejsc znajduje się najbliżej portu?

- A ☐ miasto
- B ☐ jezioro
- C ☐ gospodarstwo

2. Które z tych miejsc znajduje się na północ od miasta?

- A ☐ lotnisko
- B ☐ las
- C ☐ gospodarstwo

3. W którym kierunku się poruszasz, gdy idziesz z miasta w stronę jeziora?

- A ☐ na północ
- B ☐ na zachód
- C ☐ na wschód

4. Wyobraź sobie, że idziesz na spacer po wyspie. Postępuj według instrukcji.

1. Rozpocznij we wsi.
2. Idź drogą w stronę portu.
3. Skręć w lewo na drugim skrzyżowaniu dróg.
4. Idź aż do końca drogi.
5. Gdzie teraz jesteś?

- A ☐ w gospodarstwie
- B ☐ w mieście
- C ☐ w porcie

Skorpion – pajęczak z żądłem

Wkładanie palców w małe otwory w murach lub pomiędzy kamienie w ciepłych krajach to niezbyt dobry pomysł. Trzeba też wytrześć buty, jeśli przez dłuższy czas stały nieużywane. Być może mają już nowych lokatorów. Bo skorpiony nie lubią światła i chętnie za dnia chowają się w zagłębieniach i innych ciemnych miejscach. Skorpiony żyją w ciepłych krajach na całej kuli ziemskiej, ale rzadko się je widuje.

Zakłuć swą ofiarę na śmierć

Skorpiony mogą być naprawdę jadowite, chociaż większość gatunków nie jest śmiertelnie niebezpieczna dla człowieka. W zależności od gatunku, długość ciała skorpionów może osiągać od jednego do dwudziestu centymetrów, ale wszystkie bez wyjątku mają kolec jadowy na końcu odwłoka. Gdy skorpion chce zabić swoją zdobycz, wygina ogon w górę nad grzbietem i kłuje ofiarę, którą przytrzymuje sobie kleszczami. Przestraszony skorpion szybko obraca się w taki sposób, aby zawsze mieć kolec skierowany na przeciwnika.

Skorpiony polują w nocy na duże pająki i inne niewielkie stworzenia. Orientują się w przestrzeni za pomocą kleszczy, chwytają i przytrzymują swoją ofiarę, a następnie uśmiercają ukłuciem kolca jadowego.

Skorpion

Pytania do tekstu „Skorpion”

Odpowiedz TAK lub NIE na poniższe pytania dotyczące tekstu.

	TAK	NIE
1. Czy skorpiony lubią ciemność?	☐	☐
2. Czy <i>wszystkie</i> skorpiony mogą zabić człowieka?	☐	☐
3. Czy wszystkie gatunki skorpionów są jednakowej wielkości?	☐	☐
4. Czy skorpiony chwytają swoją ofiarę kleszczami?	☐	☐

Na następujące pytanie odpowiedz ustnie.

- Opowiedz własnymi słowami, o czym jest tekst.
- W tekście o skorpionie napisano, że należy wytrzepać buty. Dlaczego należy tak robić? Dlaczego tak myślisz?

Textpaket 2

Skorpion – pajęczak z żądłem

Wkładanie palców w małe otwory w murach lub pomiędzy kamienie w ciepłych krajach to niezbyt dobry pomysł. Trzeba też wytrześć buty, jeśli przez dłuższy czas stały nieużywane. Być może mają już nowych lokatorów. Bo skorpiony nie lubią światła i chętnie za dnia chowają się w zagłębieniach i innych ciemnych miejscach. Skorpiony żyją w ciepłych krajach na całej kuli ziemskiej, ale rzadko się je widuje.

Zakłuć swą ofiarę na śmierć

Skorpiony mogą być naprawdę jadowite, chociaż większość gatunków nie jest śmiertelnie niebezpieczna dla człowieka. W zależności od gatunku, długość ciała skorpionów może osiągać od jednego do dwudziestu centymetrów, ale wszystkie bez wyjątku mają kolec jadowy na końcu odwłoka. Gdy skorpion chce zabić swoją zdobycz, wygina ogon w górę nad grzbietem i kłuje ofiarę, którą przytrzymuje sobie kleszczami. Przestraszony skorpion szybko obraca się w taki sposób, aby zawsze mieć kolec skierowany na przeciwnika.

Skorpiony polują w nocy na duże pająki i inne niewielkie stworzenia. Orientują się w przestrzeni za pomocą kleszczy, chwytają i przytrzymują swoją ofiarę, a następnie uśmiercają ukłuciem kolca jadowego.

Skorpion

Pytania do tekstu „Skorpion”

Odpowiedz TAK lub NIE na poniższe pytania dotyczące tekstu.

	TAK	NIE
1. Czy skorpiony lubią ciemność?	☐	☐
2. Czy <i>wszystkie</i> skorpiony mogą zabić człowieka?	☐	☐
3. Czy wszystkie gatunki skorpionów są jednakowej wielkości?	☐	☐
4. Czy skorpiony chwytają swoją ofiarę kleszczami?	☐	☐

Na następujące pytanie odpowiedz ustnie.

- Opowiedz własnymi słowami, o czym jest tekst.
- W tekście o skorpionie napisano, że należy wytrzepać buty. Dlaczego należy tak robić? Dlaczego tak myślisz?

O skapcu

Pewien skąpiec sprzedał wszystko, co posiadał, a złote monety stopił w jedną bryłę. Bryłę złota zakopał pod drzewem w ogrodzie. Każdego dnia przychodził pod drzewo. Pewnego dnia zauważył go jeden z sąsiadów i natychmiast zrozumiał, w czym rzecz. Gdy tylko skąpiec odszedł, sąsiad wykorzystał moment, wykopał bryłę złota i zabrał ją.

Nazajutrz, gdy skąpiec przyszedł odwiedzić swój skarb, zastał tylko dziurę w ziemi. Wybuchnął wtedy płaczem i z rozpaczyny rwał włosy z głowy. Przyjaciół, który właśnie przechodził w pobliżu zapytał, co się stało. Skąpiec wówczas opowiedział, co mu się przydarzyło.

– Och, i tylko tyle? – zapytał przyjaciel – naprawdę nie powinienes się tym zamartwiać. Gdyż to złoto nigdy nie było prawdziwie twoje. Znajdź kamień, włóż na miejsce złotej bryły i wyobraź sobie, że kamień jest ze złota! Będiesz miał z niego tyle samo radości i pożytku.

Pytania do tekstu „O skąpcu”

Postaw krzyżyk w polu przy odpowiedzi, która Twoim zdaniem jest właściwa. Możesz postawić tylko jeden krzyżyk.

1. W jaki sposób skąpiec zdobył bryłę złota?

- A ☐ Kupił ją od sąsiada.
B ☐ Zrobił ją z monet.
C ☐ Znalazł ją w ogrodzie.

2. Dlaczego każdego dnia skąpiec odwiedzał drzewo?

- A ☐ Aby zakopać więcej złota.
B ☐ Aby wykopać swoje złoto.
C ☐ Aby strzec swojego złota.

3. Czego można nauczyć się z tej opowieści?

- A ☐ Swoim bogactwem należy się dzielić.
B ☐ Radość przynosi tylko bogactwo, z którego się korzysta.
C ☐ Należy zawsze słuchać swoich przyjaciół i sąsiadów.

Na następujące pytania odpowiedz ustnie.

4. Czy możesz opowiedzieć własnymi słowami, o czym jest tekst?
5. Jak sądzisz, dlaczego skąpiec sprzedał wszystko, co posiadał? Dlaczego tak myślisz?
6. Dlaczego przyjaciel skąpca uważał, że równie dobrze można było zakopać w ziemi kamień? Rozwiń swoją odpowiedź.

Chipsy ziemniaczane

Chipsy ziemniaczane, czyli cienkie, smażone plasterki ziemniaka, należą do tych wynalazków XIX wieku, o których najczęściej się dyskutuje. Istnieje wiele opowieści o tym, kto je wymyślił i zaczął sprzedawać, ale stwierdzenie, czy którakolwiek z tych historii zawiera choćby ziarno prawdy, graniczy z niemożliwością.

Chipsy ziemniaczane

Najbardziej rozpowszechniona historia dotyczy kucharza George'a Cruma, który 24 sierpnia 1853 roku próbował sprostać wymaganiom niezadowolonego klienta. Pokroił ziemniaki w cienkie plastry, usmażył je i posolił eksperyment. W rezultacie niezmiernie uszczęśliwił swojego klienta. Ta historia może być prawdziwa, ale oczywistym jest, że inni kucharze w tym samym stuleciu wpadali na podobne pomysły. W samych tylko Stanach Zjednoczonych wymienia się kilka odpowiedników chipsów ziemniaczanych w szeregu książek kucharskich. Inne warianty powstawały też w Wielkiej Brytanii.

W sklepach spożywczych zaczęto promować chipsy ziemniaczane dopiero w latach dziewięćdziesiątych XIX wieku, ale prawdziwy wzrost ich produkcji i sprzedaży przypada na koniec lat dwudziestych XX wieku, tuż po wynalezieniu frytownicy, która znacznie ułatwiła proces smażenia. W kolejnym dziesięcioleciu zmieniły się również opakowania, dzięki czemu możliwa stała się dystrybucja chipsów na duże odległości w Stanach Zjednoczonych. W Europie ekspansja chipsów ziemniaczanych musiała poczekać do lat pięćdziesiątych XX wieku.

Pytania do tekstu „Chipsy ziemniaczane”

Postaw krzyżyk w polu przy odpowiedzi, która Twoim zdaniem jest właściwa. Możesz postawić tylko jeden krzyżyk.

1. Dlaczego autor napisał ten tekst?

- A ☐ Aby poinformować czytelnika o historii chipsów ziemniaczanych.
B ☐ Aby zapewnić czytelnikowi rozrywkę zabawną historią.
C ☐ Aby poinstruować czytelnika jak przyrządza się chipsy ziemniaczane.

2. Czy wiadomo, kto wymyślił chipsy ziemniaczane?

- A ☐ Tak, był to George Crum.
B ☐ Nie, istnieje kilka możliwych osób.
C ☐ Nie, ale wiadomo, gdzie zostały wynalezione.

Które z poniższych stwierdzeń są zgodne z tym, co napisano o chipsach ziemniaczanych w tekście? Postaw jeden krzyżyk w polu TAK lub NIE po każdym stwierdzeniu.

	TAK	NIE
3. Wiadomo, od jak dawna jada się chipsy ziemniaczane.	☐	☐
4. Europa to pierwszy kontynent, na którym zaczęto sprzedawać chipsy ziemniaczane.	☐	☐
5. Istnieje wiele powodów tego, że w XX wieku zaczęto jeść więcej chipsów ziemniaczanych.	☐	☐

Na następujące pytanie odpowiedz ustnie.

6. Opowiedz własnymi słowami, o czym jest tekst.

Textpaket 3

Skorpion – pajęczak z żądłem

Wkładanie palców w małe otwory w murach lub pomiędzy kamienie w ciepłych krajach to niezbyt dobry pomysł. Trzeba też wytrześć buty, jeśli przez dłuższy czas stały nieużywane. Być może mają już nowych lokatorów. Bo skorpiony nie lubią światła i chętnie za dnia chowają się w zagłębieniach i innych ciemnych miejscach. Skorpiony żyją w ciepłych krajach na całej kuli ziemskiej, ale rzadko się je widuje.

Zakłuć swą ofiarę na śmierć

Skorpiony mogą być naprawdę jadowite, chociaż większość gatunków nie jest śmiertelnie niebezpieczna dla człowieka. W zależności od gatunku, długość ciała skorpionów może osiągać od jednego do dwudziestu centymetrów, ale wszystkie bez wyjątku mają kolec jadowy na końcu odwłoka. Gdy skorpion chce zabić swoją zdobycz, wygina ogon w górę nad grzbietem i kłuje ofiarę, którą przytrzymuje sobie kleszczami. Przestraszony skorpion szybko obraca się w taki sposób, aby zawsze mieć kolec skierowany na przeciwnika.

Skorpiony polują w nocy na duże pająki i inne niewielkie stworzenia. Orientują się w przestrzeni za pomocą kleszczy, chwytają i przytrzymują swoją ofiarę, a następnie uśmiercają ukłuciem kolca jadowego.

Skorpion

Pytania do tekstu „Skorpion”

Odpowiedz TAK lub NIE na poniższe pytania dotyczące tekstu.

	TAK	NIE
1. Czy skorpiony lubią ciemność?	☐	☐
2. Czy <i>wszystkie</i> skorpiony mogą zabić człowieka?	☐	☐
3. Czy wszystkie gatunki skorpionów są jednakowej wielkości?	☐	☐
4. Czy skorpiony chwytają swoją ofiarę kleszczami?	☐	☐

Na następujące pytanie odpowiedz ustnie.

- Opowiedz własnymi słowami, o czym jest tekst.
- W tekście o skorpionie napisano, że należy wytrzepać buty. Dlaczego należy tak robić? Dlaczego tak myślisz?

Chipsy ziemniaczane

Chipsy ziemniaczane, czyli cienkie, smażone plasterki ziemniaka, należą do tych wynalazków XIX wieku, o których najczęściej się dyskutuje. Istnieje wiele opowieści o tym, kto je wymyślił i zaczął sprzedawać, ale stwierdzenie, czy którakolwiek z tych historii zawiera choćby ziarno prawdy, graniczy z niemożliwością.

Chipsy ziemniaczane

Najbardziej rozpowszechniona historia dotyczy kucharza George'a Cruma, który 24 sierpnia 1853 roku próbował sprostać wymaganiom niezadowolonego klienta. Pokroił ziemniaki w cienkie plastry, usmażył je i posolił eksperyment. W rezultacie niezmiernie uszczęśliwił swojego klienta. Ta historia może być prawdziwa, ale oczywistym jest, że inni kucharze w tym samym stuleciu wpadali na podobne pomysły. W samych tylko Stanach Zjednoczonych wymienia się kilka odpowiedników chipsów ziemniaczanych w szeregu książek kucharskich. Inne warianty powstawały też w Wielkiej Brytanii.

W sklepach spożywczych zaczęto promować chipsy ziemniaczane dopiero w latach dziewięćdziesiątych XIX wieku, ale prawdziwy wzrost ich produkcji i sprzedaży przypada na koniec lat dwudziestych XX wieku, tuż po wynalezieniu frytownicy, która znacznie ułatwiła proces smażenia. W kolejnym dziesięcioleciu zmieniły się również opakowania, dzięki czemu możliwa stała się dystrybucja chipsów na duże odległości w Stanach Zjednoczonych. W Europie ekspansja chipsów ziemniaczanych musiała poczekać do lat pięćdziesiątych XX wieku.

Pytania do tekstu „Chipsy ziemniaczane”

Postaw krzyżyk w polu przy odpowiedzi, która Twoim zdaniem jest właściwa. Możesz postawić tylko jeden krzyżyk.

1. Dlaczego autor napisał ten tekst?

- A ☐ Aby poinformować czytelnika o historii chipsów ziemniaczanych.
B ☐ Aby zapewnić czytelnikowi rozrywkę zabawną historią.
C ☐ Aby poinstruować czytelnika jak przyrządza się chipsy ziemniaczane.

2. Czy wiadomo, kto wymyślił chipsy ziemniaczane?

- A ☐ Tak, był to George Crum.
B ☐ Nie, istnieje kilka możliwych osób.
C ☐ Nie, ale wiadomo, gdzie zostały wynalezione.

Które z poniższych stwierdzeń są zgodne z tym, co napisano o chipsach ziemniaczanych w tekście? Postaw jeden krzyżyk w polu TAK lub NIE po każdym stwierdzeniu.

	TAK	NIE
3. Wiadomo, od jak dawna jada się chipsy ziemniaczane.	☐	☐
4. Europa to pierwszy kontynent, na którym zaczęto sprzedawać chipsy ziemniaczane.	☐	☐
5. Istnieje wiele powodów tego, że w XX wieku zaczęto jeść więcej chipsów ziemniaczanych.	☐	☐

Na następujące pytanie odpowiedz ustnie.

6. Opowiedz własnymi słowami, o czym jest tekst.

Sen

Wszyscy potrzebują snu, zarówno ludzie, jak i zwierzęta. Dlaczego? Nawet naukowcy nie znają odpowiedzi na to pytanie. Ani na to, co dzieje się, gdy śpimy. Lecz fakt, że potrzebujemy snu nie ulega wątpliwości. Bez snu umieramy.

Sen jest rodzajem odpoczynku. Jednak nie wiesz, co dzieje się wtedy wokół ciebie. W pewnym sensie można powiedzieć, że jesteś nieprzytomny, gdy śpisz. Jednak nie aż tak mocno, by nie można cię było obudzić.

Cykl snu

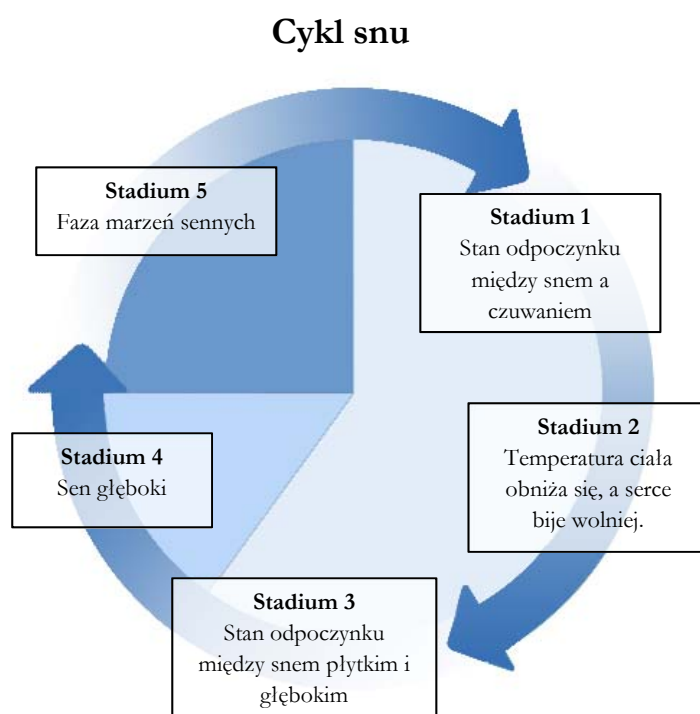
Sen odbywa się w powracających cyklach, które trwają po około 90 minut. Każdy cykl dzieli się na pięć stadiów – patrz diagram cyklu snu poniżej.

Faza marzeń sennych i sen głęboki

Piąte stadium to faza marzeń sennych. Galki oczne poruszają się szybko i wówczas śnimy. Faza marzeń sennych to sen płytki, co oznacza, że nie śpimy zbyt mocno. Marzenia senne powracają co 90 minut i zajmują około jednej czwartej cyklu snu. Innym stadium jest sen głęboki. To wtedy nasz organizm regeneruje się, a nam łatwiej jest uczyć się nowych rzeczy. Podczas snu głębokiego nasze umiejętności utrwala się, a wiedza łatwiej zapada nam w pamięć.

Odsypianie

Jeżeli zdarza ci się nie spać do późna w nocy, pewnie myślisz, że następnej doby będziesz musiał spać dwa razy dłużej. Ale to nieprawda. Organizm ma zdolność nadrabiania utraconego snu. Jeśli spałeś zbyt krótko, odrobisz to śpiąc głębiej.

Pytania do tekstu „Sen”

Które z poniższych stwierdzeń są zgodne z tym, co napisano o śnie w tekście? Postaw jeden krzyżyk w polu TAK lub NIE po każdym stwierdzeniu.

	TAK	NIE
1. Naukowcy wiedzą, dlaczego ludzie potrzebują snu.	☐	☐
2. Podczas fazy marzeń sennych śpimy płytko.	☐	☐
3. Śnimy przez większą część nocy.	☐	☐
4. Łatwiej nas obudzić przed fazą marzeń sennych niż po niej.	☐	☐

Dokończ zdanie stawiając krzyżyk w polu przy odpowiedzi, którą uważasz za właściwą. Możesz postawić tylko jeden krzyżyk.

5. Jeżeli śpimy za krótko przez jedną lub dwie noce...

- A ☐ powinniśmy spać dwa razy więcej następnej nocy, aby odespać.
- B ☐ organizm może to zrekompensować, poprzez głębszy sen następnej nocy.
- C ☐ trzeba położyć się spać dużo wcześniej następnego wieczoru, aby uzupełnić utracony czas snu.

Na następujące pytanie odpowiedz ustnie.

6. Opowiedz krótko własnymi słowami, o czym jest tekst.

Mleko

List do redakcji

W Szwecji wszyscy uczniowie dostają obiad w szkole, a do obiadu często podawane jest mleko. Ostatnio zaczęto dyskutować, czy picie mleka rzeczywiście jest zdrowe. Poniżej możesz przeczytać, co dwie różne osoby uważają na temat podawania krowiego mleka w szkołach.

1.

Dajcie dzieciom wodę zamiast mleka

Mleko krowie w szkole wcale nie jest oczywiste i naturalne. Człowiek jako jedyny gatunek na świecie spożywa mleko innych gatunków.

Szeroko zakrojone badania prowadzone przez uniwersytet w Uppsali, o których mogliśmy przeczytać w środowym wydaniu gazety, wywracają do góry nogami nasze przestarzałe i bezkrytyczne poglądy na temat krowiego mleka. Naukowcy stwierdzili, że wysokie spożycie mleka ma związek z krótszym życiem i większą łamliwością kości.

Picie krowiego mleka nie jest ani naturalne dla człowieka, ani korzystne dla zdrowia czy środowiska. Dlatego najwyższy czas, abyśmy usunęli mleko ze szkolnego jadłospisu i abyśmy w to miejsce wpoili dzieciom nowe, bardziej przyjazne dla środowiska nawyki, a mianowicie gaszenie pragnienia wodą.

Anders Svensson

Przedstawiciel stowarzyszenia „Jedz wegetariańsko”

2.

Mleko do posiłków w szkole jest potrzebne

Odpowiedź na list Andersa Svenssona

Anders Svensson nie chce, aby dzieci dostawały w szkole mleko. Zarówno my, jak i ONZ sądzimy inaczej: wszystkie dzieci powinny dostawać bezpłatnie mleko w szkole.

Mleko zawiera 18 z 22 składników odżywczych, których nasz organizm codziennie potrzebuje oraz zapewnia dziecku prawidłowe odżywienie przez cały dzień w szkole. W krajach, gdzie panuje niedobór żywności, mleko podawane w szkole staje się dla wielu dzieci źródłem niezbędnych do życia składników odżywczych. Nowe badania wykazują ponadto, że szkolny posiłek nie jest wystarczająco pożywny, jeżeli dzieci nie wypiją do niego mleka.

Badaczka w dziedzinie żywienia, Ulla Rosander ze Szkoły Wyższej w Kristianstad, przeanalizowała składniki odżywcze zawarte w jedzeniu podawanym dzieciom w ciągu jednego tygodnia w trzech różnych szkołach w jednym ze szwedzkich miast. Szkoły miały identyczny jadłospis. Wyniki badań dowodzą, że spożywanie mleka z posiłkami jest ważne, szczególnie dla dzieci, które jedzą mało lub nie nadążają ze zjedzeniem w czasie przerwy obiadowej. Mleko jest niezbędne, aby zapewnić dzieciom wystarczające ilości między innymi wapnia, witaminy B12 oraz magnezu. Miejsce mleka w szkole jest zatem oczywiste i naturalne.

Petra Strandberg

Przedstawicielka Szwedzkiego Związku Producentów Mleka

Pytania do tekstu „List do redakcji na temat mleka”

Postaw krzyżyk w polu przy odpowiedzi, która Twoim zdaniem jest właściwa. Możesz postawić tylko jeden krzyżyk.

1. Dlaczego Petra Strandberg uważa, że mleko w szkole jest ważne dla dzieci?

- A ☐ Picie mleka sprawia, że dzieci jedzą w szkole więcej.
B ☐ Picie mleka sprawia, że żyjemy dłużej.
C ☐ Mleko zawiera wiele składników odżywczych.

2. Dlaczego Anders Svensson uważa, że dzieci powinny pić w szkole wodę zamiast mleka?

- A ☐ Woda jest tańsza od mleka.
B ☐ Woda jest lepsza dla środowiska.
C ☐ Woda lepiej gasi pragnienie.

3. Co według tekstów wykazały badania?

- A ☐ Istnieją zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki picia mleka.
B ☐ Szkolne posiłki zawierają wystarczającą ilość składników odżywczych bez mleka.
C ☐ Wysokie spożycie mleka wzmacnia kości.

4. Dlaczego Petra Strandberg pisze do gazety?

- A ☐ Chce wyjaśnić, dlaczego jej zdaniem Anders Svensson nie ma racji.
B ☐ Chce wyjaśnić, dlaczego picie wody jest korzystniejsze dla środowiska.
C ☐ Nie chce, aby dzieci jadły w szkole za mało.

Które stwierdzenia są zgodne z tym, co napisano o mleku w tekście? Postaw krzyżyk w polu przy odpowiedzi TAK lub NIE po każdym ze stwierdzeń.

	TAK	NIE
5. Anders Svensson twierdzi, że żyjemy krócej, jeżeli pijemy zbyt dużo mleka.	☐	☐
6. Anders Svensson i Petra Strandberg odwołują się do tych samych badaczy w swoich listach.	☐	☐
7. Badacze zgadzają się co do skutków picia mleka.	☐	☐

Na następujące pytanie odpowiedz ustnie.

8. Opowiedz krótko własnymi słowami, o czym jest tekst.
9. Który z listów przekonuje Cię bardziej? Opowiedz dlaczego.

Miasta na świecie rosną coraz szybciej.

Urbanizacja na świecie postępuje w coraz szybszym tempie. Według prognozy ONZ liczba ludności w miastach wzrośnie o 2,4 miliarda do roku 2050. Aby dla wszystkich wystarczyło miejsca, miasta mogą w przyszłości powiększyć swoje terytorium nawet o powierzchnię odpowiadającą dzisiejszym Indiom.

W XX wieku populacja mieszkająca w miastach na całym świecie zwiększyła się z 220 milionów do 2,8 miliarda. Według ONZ, w roku 2008 w miastach i na terenach gęsto zaludnionych po raz pierwszy w historii mieszkało więcej ludności niż na obszarach wiejskich.

W roku 2013 liczbę ludności miast oszacowano na około 3,6 miliarda, a według prognoz ONZ liczba ta może wzrosnąć nawet do około 5 miliardów do roku 2030 oraz przekroczyć 6 miliardów w roku 2050. W Europie, Ameryce Północnej i Południowej większa część ludności zamieszkuje już tereny miejskie i gęsto zaludnione, podczas gdy Afrykę i Azję dopiero czeka wielki skok urbanizacyjny.

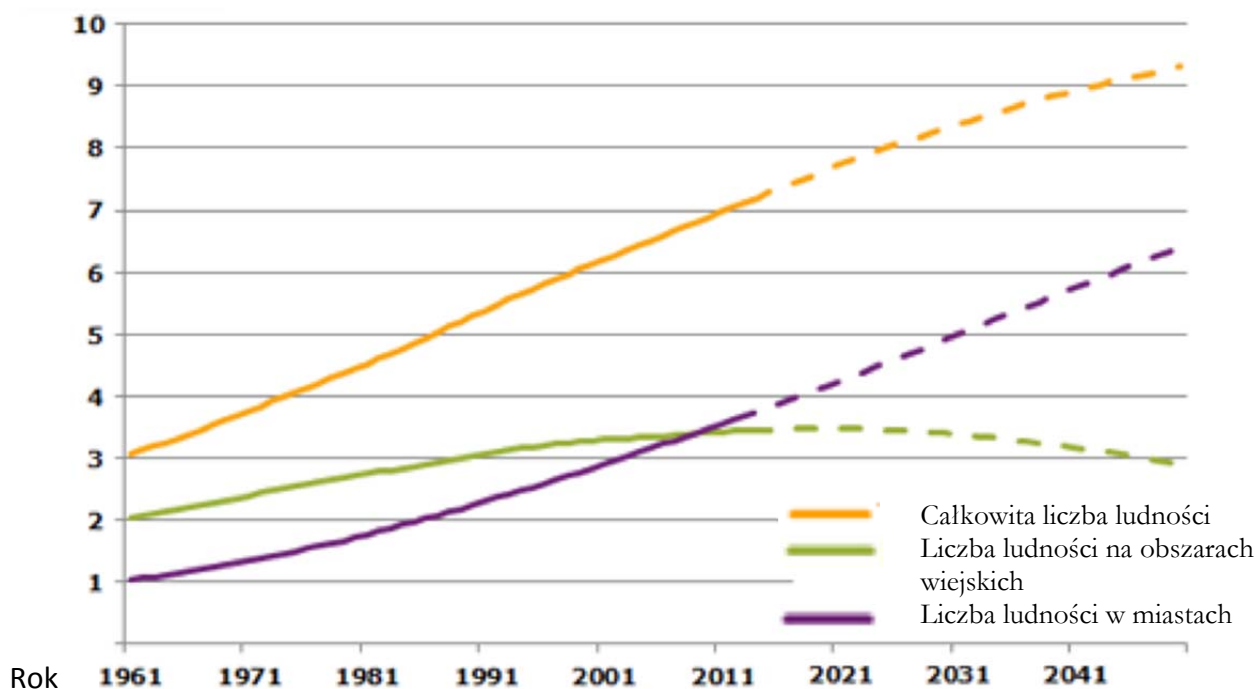
Rosnące miasta to zarówno problemy, jak i możliwości.

Rozrastające się miasta pod wieloma względami stanowią ogromne wyzwanie, ponieważ szybka urbanizacja przyczynia się do powstawania problemów zdrowotnych oraz ekologicznych. Mogą one dotyczyć na przykład zanieczyszczenia powietrza lub niewystarczających warunków sanitarnych. Jednocześnie, rozwijające się aglomeracje oferują wielu ludziom możliwości, których brakuje na obszarach wiejskich, jak na przykład więcej miejsc pracy, lepszą opiekę zdrowotną, czy możliwości kształcenia.

Fakt, iż coraz więcej osób zamieszkuje tereny gęsto zaludnione oznacza również, że zapotrzebowanie na energię i transport zmaleje, co zaś może przyczynić się do mniejszego obciążenia środowiska.

Zmiana struktury zaludnienia na świecie w latach 1961-2012 oraz prognoza na lata 2013-2050

Miliardy

Pytania do tekstu „Miasta na świecie rosną coraz szybciej.”

Postaw krzyżyk w polu obok odpowiedzi, która Twoim zdaniem jest właściwa. Możesz postawić tylko jeden krzyżyk.

1. Jaki według tekstu będzie największy negatywny skutek tego, że ludzie przeprowadzają się do miast?
 - A ☐ Pogorszenie się stanu środowiska naturalnego w miastach.
 - B ☐ Rozrastanie się miast.
 - C ☐ Wzrost zapotrzebowania na transport.
2. Według szacunków, jaka przybliżona liczba ludzi będzie zamieszkiwać miasta w roku 2040?
 - A ☐ Około 6,4 miliarda
 - B ☐ Około 3,6 miliarda
 - C ☐ Około 5,7 miliarda
3. Jaka jest, według tekstu, najważniejsza przyczyna wzrostu zaludnienia miast?
 - A ☐ Miasta są bardziej przyjazne środowisku.
 - B ☐ W miastach są lepsze warunki życiowe.
 - C ☐ W miastach jest się łatwiej przemieszczać.
4. Jak kształtował się podział zaludnienia na miasta i obszary wiejskie w roku 1961?
 - A ☐ W porównaniu do miast, obszary wiejskie zamieszkiwało około dwa razy więcej ludności.
 - B ☐ Więcej ludności mieszkało w miastach, niż na obszarach wiejskich.
 - C ☐ W miastach mieszkało tyle samo ludności, co na obszarach wiejskich.

Na następujące pytanie odpowiedz ustnie.

5. Opowiedz krótko własnymi słowami, o czym jest tekst.
6. W tekście napisano, że coraz więcej ludzi będzie mieszkać w miastach. Jakie korzyści według Ciebie płyną w takim razie z mieszkania na obszarach wiejskich? Rozwiń swoją odpowiedź.

Litteraturförteckning

Aisopos. Den girige. I: *Aisopos' fabler*. Ny översättning av Erik Hedén med illustrationer av Arthur Rackham. 1919. Stockholm: Svenska andelsförlaget. (bearbetad)

Aronsson, Karin & Stellan Ottosson, 1993. Lejonet och räven. I: K. Aronsson & S. Ottosson; illustrationer I-K Eriksson & M. Korotyńska, *Min läsebok Blå rosen*. 2:a uppl. Stockholm: Liber. (bearbetad)

Borgström, Håkan, 2010. Sover kroppen när du sover? I: H. Borgström. 2010. *Kroppens mysterier*. Enskede: Borgströms Förlag. (bearbetad)

Carlberg, Jonas, 2014. Mjölken behövs till skolmaten. *Upsala Nya tidning*. Insändare. Publicerad 2014-11-11. (bearbetad)

En karta över en ö. Kartan och frågorna anpassade från IEA Reading Literacy Study. © 1990. International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). The Hague: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), IEA Secretariat¹.

Harrison, Dick, 2014. Hur länge har vi ätit potatischips? Historiebloggen. *Svenska Dagbladet* <http://blog.svd.se/historia/2014/09/28/hur-lange-har-vi-atit-potatischips/?fromMobile=true> Publicerad 2014-09-28. Hämtad 2014-10-19. (bearbetad)

Moström, Jerker, 2013. Världens städer växer allt snabbare. SCB. Statistiska centralbyrån. <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Varldens-stader-vaxer-allt-snabbare/#> Publicerad 2013-10-10. Hämtad 2015-01-08. (utdrag)

Paulsson, Jonas, 2014. Ge barnen havremjolk i stället. *Upsala Nya Tidning*. Insändare. Publicerad 2014-11-04. (bearbetad)

Åström, Karin, 2001. Skorpionen – ett spindeldjur med gadd. I: S. Andersson, K. Åström & S. Rune. *Boken om världen*. Stockholm: Liber. (Utdrag)

Bildförteckning

Lejonet och räven. Eriksson, Inga-Karin, 1993. I: K. Aronsson & S. Ottosson; illustrationer I-K Eriksson & M. Korotyńska, *Min läsebok Blå rosen*. 2. uppl. Stockholm: Liber.

Fotografi på skorpion. Hämtad 2015-06-24
[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6d/Emperor_scorpion_or_Imperial_scorpion_\(Pandinus_imperator\).jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6d/Emperor_scorpion_or_Imperial_scorpion_(Pandinus_imperator).jpg)

Fotografi på potatischips. Hämtad 2015-02-03
https://pixabay.com/p-476359/?no_redirect

¹ Att IEAs skrifter, studiematerial och undersökningar med organisationens tillstånd får användas för forsknings- och utbildningsändamål ska inte tolkas som att IEA medverkat i eller godkänt någon del av forskningen, eller rapporteringen kring den, eller de utbildningsprogram vari materialet används.